

RÁCZ GYŐZŐ

Marx

Dialektikus és történelmi materialista metafizikája az alkotó spekulációt rehabilitálta végérvényesen nemcsak az elmélet töretlenül végiggondolt logikájában, hanem a jelenné vált jövő ítélőszéke előtt is. Akik filozófiájának ezt az érdemét vitatják, paradox módon a szavak és a történelem abszolút egyezését kérik számon ahelyett, hogy az elméletet alkotóan alkalmazzák a változó történelemre; ahelyett, hogy új elméleti szintézisekben tükröznék a mindig más valóság tényeit. Pedig Marx teoretikusként, a praxis teoretikusaként is mindig ezeket az igényeket hangoztatta. És nem is hangoztathatott más igényeket az a gondolkodó, aki legnagyobb filozófus-elődjétől, Hegeltől eltérően a filozófiában nem Minerva baglyát látta csak, hanem főként a jövő elméleti modelljét. Ezért írt oldalakat a *Gazdasági-filozófiai kéziratokban* és *A tőkében* arról, hogy az út, amelyen a valóságos ellentmondások megoldódnak, nem megszüntetésük elvont logikai formája, hanem annak a formának a megteremtése, amelyben mozoghatnak, amelyben az ellentmondás megvalósul és meg is oldódik. Akik ennek a folyamatnak csak a felszínét látják, nem tudják, hogy a történelem azért maradhatott lényegében hűséges Marxhoz, mert előbb Marx maradt hűséges a valósághoz, a múlt és a jelen valóságához. Tényekből indult ki, az empiria vagy az elmélet „tényeiből“, akkor, amikor monumentális politikai gazdaságtani művében a polgári rend struktúráját írta le, hogy megdöntésének elméleti előfeltételeit megteremtse, és akkor, amikor holtuk után is élő titán-elődeivel és kortársaival a metafizika „legvégső“ igazságairól polemizált. De ő, a tények szigorú tisztelője, aki a filozófiában elméleti fegyvert adott a proletariátus kezébe ahhoz a jövőépítéshez, amely ma és holnap lesz valóság, épp a filozófia funkcióiból kiindulva alapozta meg a dialektikus és történelmi materialista metafizikát. Ez a metafizika gyakran homályosnak tűnik azok szemében, akik nem akarják tudomásul venni, hogy minden igazi filozófia egyben metafizika, akik soha semmit sem gondoltak végig, és értelmetlennek mindazok számára, akik képtelenek átlátni az egyre technicizálódó világ és a filozófia szétszakíthatatlan kapcsolatát. De mindez semmit sem változtat a tényeken. A jövő a marxizmus szellemében formálódik, még ha hibás gyakorlatok átmenetileg ellent is mondanak neki, még ha buta apológiák vagy félreértések eltorzítják is.

Mert a marxizmus az egyetlen filozófia, amely állandóan gazdagodva valóban a világ gondolatának bizonyul.

Ez a modern történelem egyik legnagyobb súlyú tanulsága Marx Károly születésének világszerte ünnepelt évfordulóján.